

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita
accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum
notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum
Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 21. Vtrum Deus sit immensus, ac sit in omnibus rebus per essentiam,
præsentiam & potentiam; & vtrum sit anima mundi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

definiri fluxus nunc, siue instantis. Tempus enim constituitur per hoc, quod id, quod est præsens, fluat, ita ut ex futuro fiat præsens, & ex præsentis transeat in præteritum. Aternitas è conuerso definiri potest *nunc stans*, ita ut nihil in eo ex futuro fiat præsens, vel ex præsentis fiat præteritum, ideoque Boetius lib. 5. de Consolatione, Prosa vltima dicit, quod nunc fluens facit tempus, nunc stans facit aternitatem. Hinc sequitur, quod in tempore præter præsens, quod fuit, datur futurum, quod adhuc non aduenit, & præteritum, quod iam pertransiit; in perfecta autem aternitate datur solum præsens, nihil autem in ea est futurum, ita ut adhuc non aduenit, vel præteritum, ita ut iam pertransierit. Dum opponitur; *Deus fuit, & erit*; sed hæc significant præteritum, & futurum; distinguo, in ipso Deo; nego; in ijs, quibus Deus coexistit, vel potest coexistere, concedo. Dum dicitur de Deo, quod fuit, & erit, non significatur, quod in Deo aliquid præterierit, vel nondum aduenit, ac proinde non significatur, quod detur, aliquid præteritum, vel futurum in ipso Deo, sed solum significatur, quod Deus per suum nunc præsens, & infinitum, ac carens principio, & fine, coexistit omnibus præteritis, & futuris, quæ nimirum iam præterierunt, vel nondum aduenerunt.

QVÆSTIO XXI.

Verum Deus sit immensus, ac sit in omnibus rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam; & verum sit anima Mundi.

S. Th. q. 8.

1. **P**rimò videtur, quod Deus non sit immensus. Illud enim, quod vel in nullo loco est, vel solum est in loco finito, non est immensum; sed Deus est talis; ergo &c. Probatur minor; nam ut docet Boetius de Hebdomadis, incorporea non sunt in loco; sed Deus est incorporeus; ergo &c. Rursus si Deus est in loco, solum est in loco, qui de facto datur; sed locus, qui de facto datur, est solum finitus; ergo Deus est solum in loco finito; in spatijs autem imaginarijs, quæ de facto non dantur, Deus non est.

2. Secundò si Deus esset immensus, non magis esset in Cælo, quam in Inferno, & in quolibet alio loco.

3. Tertiò videtur, quod Deus sit anima Mundi. Deus enim ita adest Mundo, sicut animæ corporibus animalium; ergo &c.

4. Respondeo, quod circa Dei immensitatem, & præsentiam in rebus, plures fuerunt errores. Primus est eorum, qui dixerunt Deum non esse immensum, nec esse ubique, & in toto Mundo, sed in aliqua solum parte Mundi, puta in primo Cælo, vel in parte Orientali primi Cæli, vnde est principium

motus; & hunc errorem videtur docuisse Aristoteles 8. Physic. text. 84. cum proposita quæstione, utrum primus motor sit in centro, vel in vltima circumferentia Mundi, respondet, quod est in circumferentia, quia partes propinquæ motori velocius mouentur; sed in Mundo velocissimè mouetur circumferentia conuexa supremi Cæli; ergo signum est, quod primus motor est in circumferentia conuexa supremi Cæli. Alibi etiam insinuat primum motorem esse in parte Orientali, quia Cælum mouetur ab Oriente. Verum hæc Aristotelis dicta in aliquo sensu sustineri possunt, ut docet Sanctus Thomas 3. contra Gentes, cap. 68. num. 5. & ut explicabitur in responsione ad 2. Immensitatem Dei negarunt etiam omnes, qui putarunt Deum esse figuratum; siquidem quod est certa figura circumscriptum, immensum esse non potest. Secundus est eorum, qui dixerunt Deum ita esse in Mundo, ut sit pars intrinseca Mundi. Ex his aliqui, quos refert Sanctus Augustinus libro 7. de Ciuitate Dei, cap. 6. dixerunt Deum esse animam totius Mundi; alij censuerunt Deum esse animam primi Cæli; alij esse formam, & principium formale intrinsecum omnium rerum; ac quidam David de Dinardo, ut refert Sanctus Thomas 1. p. quæst. 3. artic. vltimo, stultissimè dixit Deum esse materiam primam omnium rerum. Ex errore docente Deum esse animam mundi magna ex parte orta est Idololatria, per quam Gentiles mundo, eiusque partibus præsertim perfectioribus, Cælo nimirum, Soli, Lunæ, ac Stellis, nec non Terræ, & elementis, tribuerunt honores diuinos. Corpus enim Dei, eiusque membra coli debent honoribus diuinis; sed posito, quod Deus sit anima mundi, mundus est corpus Dei, Cælum, & Terra &c. sunt membra Dei; ergo. Contra hos errores.

5. Dicendum primò: Deus est immensus, adeoque est ubique, & non solum est in vna parte mundi, sed est in toto Mundo, & in omnibus eius partibus.

6. Probatur: nam sicut corpus est in loco per hoc, quod attingat immediatè locum suæ quantitate formali, sic spiritus est in loco per hoc, quod attingat immediatè locum suæ quantitate virtuali, hoc est suæ perfectione, & virtute; sed corpus, quod haberet quantitatem formalem vndique infinitam, eo ipso esset immensum, & suæ quantitate formali attingeret immediatè omnia loca, adeoque esset ubique; ergo spiritus habens infinitam quantitatem virtualem, hoc est infinitam perfectionem, & virtutem, eo ipso est immensus, & pertingit immediatè omnia loca, adeoque est ubique; sed Deus est infinitè perfectus in omni genere, adeoque habet infinitam quantitatem virtualem, & infinitam perfectionem, ac virtutem; ergo Deus est immensus, & per quantitatem virtualem attingit omnia loca, & est ubique.

7. Ex dictis inferri potest definitio immensa.

H

fita.

sitatis perfectæ, & adequatæ proportionaliter respondens definitioni æternitatis allatæ quæst. 20. Immensitas perfectæ & adequatæ est magnitudo interminabilis potens secundum se totam attingere omnia loca.

8. Infertur secundò, quod nihil potest esse perfectè, & adequatè immensum per quantitatem formalem, sed solum per quantitatem virtualem. Probat; nam ad hoc, ut aliquid sit perfectè, & adequatè immensum, requiritur, ut secundum totum suum esse intrinsecum sit interminabile, & possit attingere omnia loca; sed quod esset immensum per quantitatem formalem, secundum partes quantitatis, quæ spectarent ad eius esse intrinsecum, esset terminatū, ac non posset attingere omnia loca; putà secundū palmum quantitatis esset terminatū, ac non posset attingere nisi palmum loci; ergo non esset immensū totaliter, & perfectè, ac proinde ut sit immensum totaliter, & perfectè, debet esse immensum per magnitudinem, virtutem, & perfectionē partibus carentem, quæ dicitur magnitudo virtualis.

9. Infertur tertio, quo pacto esse vbiq; sit proprium, vel non sit proprium entis immensi. Dicendum, quod solum ens immensum magnitudine virtuali, & partibus carente potest esse vbiq; totaliter, & per se: ens immensum per quantitatem formalem, hoc est per magnitudinem partibus constantem, si daretur, esset vbiq; per se, sed non totaliter. Ens non immensum non potest esse vbiq; per se, sed potest esse vbiq; per accidens, tum totaliter, tum non totaliter.

10. Ut probetur conclusio, præmittenda est explicatio terminorum. Esse vbiq; totaliter est esse vbiq; secundum totam suam esse, ita ut nihil rei non sit vbiq;. Esse vbiq; per se est esse vbiq; non solum ex eo, quia non datur alius locus; esse autem vbiq; solum, quia non datur alius locus, est esse vbiq; per accidens.

11. Hoc posito, ens non immensum potest esse vbiq; per accidens, tum totaliter, tum non totaliter, non autem per se. Probat; primò enim de facto mundus, licet non sit immensum, est vbiq; sed non totaliter, quia non est vbiq; secundum omnes partes, neque per se, quia est vbiq; solum ex eo, quod extra mundum non datur alius locus: si verò poneretur alius locus extra hunc mundum, eo ipso hic mundus non esset vbiq;, quia non esset in alio loco. Ex proportionali ratione si nihil aliud creatum daretur, quam granum milij, illud esset vbiq; per accidens, & non totaliter. Secundò si daretur vnicus homo, & nullum aliud ens creatum, anima illius hominis licet non esset immensa, tamen esset vbiq; totaliter, quia esset in omni loco secundum totum suum esse, cum sit indiuisibilis, sed esset vbiq; solum per accidens, hoc est, quia non daretur alius locus: posito verò alio loco, non esset in eo loco, adeoque non esset vbiq;.

12. Tertio si daretur corpus immensum, esset vbiq; per se, quia nullus posset poni locus, quem per suam quantitatem non attingeret; at non esset vbiq; totaliter, quia constaret ex partibus, quæ non essent vbiq;, nec attingerent omnia loca.

13. Quarto Deus est vbiq; totaliter, quia nihil in Deo datur, quod non sit vbiq; & est vbiq; per se, quia nullus potest poni locus, quem Deus sua magnitudine non attingeret in casu, in quo poneretur talis locus.

14. Dicendum secundò: Deus est communiter in omnibus rebus non solum per immensitatem, sed etiam per præsentiam, potentiam, & essentiam, & modo speciali est in iustis per gratiam.

15. Probat, & explicatur conclusio, quæ desumpta est ex S. Gregorio Homil. 8. in Ezechielem circa medium. Illud dicitur esse in aliquo per essentiam, quod adest illi, ut causa immediata essendi: illud dicitur esse in aliquo per potentiam, quod illud habet in sua potestate, eo pacto, quo Rex per suam potentiam dicitur esse in toto regno, quia habet sub sua potestate totum regnum. Demum illud dicitur esse in altero per præsentiam, quod illud habet præ oculis, & in conspectu: sed Deus est immediata causa essendi omnibus rebus, vniuersa habet sub potestate, & omnia videt, siquidem, ut dicitur ad Heb. 4. *Omnia sunt nuda, & aperta oculis Dei*; ergo &c. Quia verò quodam speciali modo obiectum cognitum, vel amatum actū, vel habitū dicitur esse in cognoscente, & amante; Deus autem per dona gratiæ constituitur speciali modo cognitus, & amatus actū, vel habitū; ideo Deus dicitur esse speciali modo in iustis per gratiam, eiusque dona.

16. Dicendum tertio: Deus non est anima mundi, neque vllius corporis, & vniuersum repugnat, ut Deus sit anima, forma, materia, vel pars physica vllius compositi. Probat; nam quod antecedenter ad hoc, quod alteri vniatur, habet perfectissimo modo omne esse, & omnem perfectionem, non potest alteri vniari ut anima, neque ut materia, vel forma, vel vllio modo ut pars physica; sed primus intellectus antecedenter ad hoc, quod vniatur alteri, habet perfectissimo modo omne esse, & omnem perfectionem; ergo &c. Maior probatur, quia de ratione animæ est, ut per vniōem cum corpore perficiatur in ordine ad essendum, & ad habendas aliquas operationes vitales, eo pacto, quo anima hominis per vniōem cum corpore perficitur in ordine ad habendas operationes sensitivas, quas sine corpore habere non potest: de ratione materiæ est, ut sit perfectibilis per formam; de ratione formæ est, ut aliquo modo perficiatur, & compleatur per materiam; & vniuersum de ratione partis est, ut perficiatur, & compleatur per vniōem cum comparte; ergo quod antecedenter ad hoc, quod alteri vniatur, habet omne esse, & omnem perfectionem, non

non potest alteri vñiri vt anima &c. sed solum potest alteri vñiri vt totum assumens aliquid aliud ad hoc, vt subsistat in ipso, & ab ipso purè perficiatur, eo pacto, quo Verbum diuinum humanitati est vñitum ad hoc, vt humanitas subsistat in Verbo tanquam in toto adequatè perfectò, ac purè perficiente humanitatem. Probatùr iam minor primi argumenti. Virtus enim adequata ponendi aliud continet adequatè totum esse, & totam perfectionem illius; sed intellectus diuinus est virtus adequata ponendi quodlibet distinctum ab ipso; ergo intellectus diuinus antecederet ad hoc, quod ponat quodlibet ab ipso, distinctum, eique vñiatur, continet adequatè totum esse, & totam perfectionem illius, adeoque nulli à se distincto potest vñiri vt anima, neque vt materia, vel forma, vel vt pars physica.

17. Ad 1. distinguo maiorem: illud, quod vel in nullo loco extrinsecus est, vel solum est in loco finito, ex eo, quod vel nullus locus extrinsecus sit, vel solum sit finitus, non est immensum, nego: quod vel in nullo loco est, vel solum est in loco finito, ex defectu vñicationis, seu magnitudinis virtualis intrinsecæ, non est immensum, concedo; distinguo eodem pacto minorem; & nego consequentiam. Deus ante creationem mundi in nullo loco extrinsecus erat, non ex defectu suæ magnitudinis virtualis, per quam potest occupare omnia loca, si dentur, sed purè ex eo, quod nullus dabatur locus extrinsecus Deo. De factò etiam est in finito loco extrinsecus purè ex eo, quod detur solum finitus locus extrinsecus Deo. Dum opponitur ex Boetio, quod sola corporea sunt in loco, dicendum, quod sola corporea sunt in loco per applicationem, & contactum quantitatis consistentem in hoc, quod corpora locata secundum suam superficiem sint simul cum superficie corporis locatis. At incorporea possunt esse in loco per applicationem, & contactum virtutis, per quem ita applicantur loco, vt agant, vel possint proximè agere in talem locum. Et quia Deus per suam magnitudinem virtualem ita applicatur omnibus locis, vt agat, & possit immediatè agere in omnibus locis, ideo Deus est in omnibus locis, ac de seipso dicit Ierem. 23. *Cælum, & Terram ego impleo.* Dum quæritur, an Deus sit in spatijs imaginarijs, dico, quod si nomine spatijs imaginarijs intelligamus ipsam Dei immensitatem continentem in sua virtute omnia loca maiora, & maiora, quam immensitatem concipimus ad modum spatij cuiusdam infiniti, Deus est in spatijs imaginarijs. Si verò nomine spatijs imaginarijs intelligamus spatia distincta à Deo, quæ possunt esse, sed non sunt, Deus non est adu in spatijs imaginarijs, non ex defectu diuinæ magnitudinis, sed ex defectu spatijs, quæ non dantur.

18. Ad 2. distinguo maiorem: si Deus esset immensus, non magis esset in Cælo, quam

in quolibet alio loco per suam immensitatem, concedo; per manifestationem sui, & suæ virtutis; nego. Deus per suam immensitatem non magis est in Cælo, quam in Inferno, vel quolibet alio loco, & ideo Psalm. 137. dicitur: *Si ascendero in Cælum, tu illic es, si descendero in Infernum ades.* At per manifestationem sui, & suæ virtutis magis est in Cælo, quam in alijs locis; ideoque dicit Isaiæ vltimò *Cælum mihi sedes est*, quia in eo loco Deus maximè dicitur esse, vbi maximè manifestatur; sed Deus in Cælo maximè manifestatur: siquidem in Cælo se præbet videndum; ergo &c. Sic explicari potest Aristoteles 3. physic. tex. 84. vbi dicit primum motorem esse in circumferentia primi Cæli. Nam primus motor ibi videtur maximè esse, vbi maximè manifestatur eius virtus motiua sed virtus motiua maximè manifestatur in ea parte, in qua motus est velocissimus, & talis, vt ab eo dependeat motus aliarum partium: in circumferentia autem primi Cæli motus est velocissimus, & ab eo pender motus aliarum partium; ergo &c. Quia verò Aristoteles putauit in ipsa circumferentia dari partem, à cuius motu pender motus aliarum partium circumferentia, & hanc partem vocauit orientalem, ideo alibi dixit primum motorem esse in parte orientali.

20. Ad 3. nego, quod Deus sit in mundo, eo pacto, quo anima est in corpore; siquidem anima ita est in corpore, vt à corpore perficiatur, Deus autem ita est in mundo, vt non perficiatur, sed purè mundo det esse, & omnem perfectionem, quam mundus habet.

QVÆSTIO XXII.

Virum Deus sit summè simplex, & immaterialis.

S. Th. qu. 2.

1. **V**idetur non esse simplex, sed multipliciter compositus. Primò enim id, quod est corpus, vel habens corpus, est compositum ex partibus quantitatis; sed Deus vel est corpus, vel habet corpus; ergo &c. Probatùr minor: nam omne id, quod habet longitudinem, latitudinem, profunditatem, figuram, situm, & membra, puta brachia, oculos &c. vel est corpus, vel habet corpus; sed hæc omnia in Scriptura tribuuntur Deo; ergo &c.

2. Secundò omne, quod habet animam, & passiones compositi constantis ex anima, & corpore, est compositum ex anima, & corpore, sed Deo in Scriptura tribuitur anima, & passiones compositi; ergo &c. Probatùr minor; nam ad Heb. 10. ex Persona Dei dicitur: *Iustus autem meus ex fide vñit: Quod si se subtraxerit, non placebit anima mea.* Tribuitur etiam Deo ira, misericordia &c. quæ sunt passiones

H 2 com.